

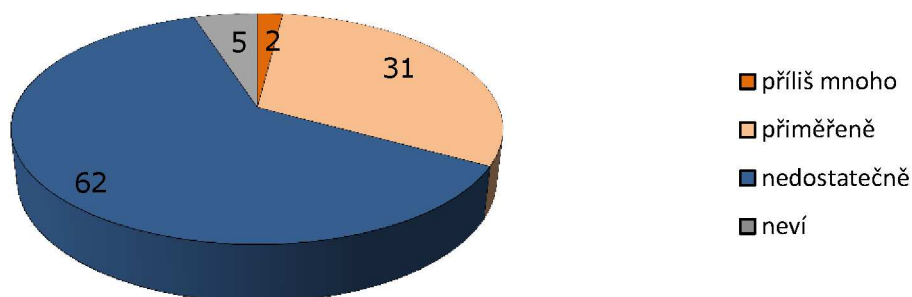
Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – listopad 2013

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost, v13-11
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	11. – 18. 11. 2013
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	981
Počet tazatelů:	233
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	ES.3, ES.4, ES.5
Zveřejněno dne:	13. prosince 2013
Zpracovala:	Naděžda Čadová

Do svého listopadového šetření CVVM zařadilo otázky týkající se tématu rodinné politiky. Všechny respondenty jsme se nejprve zeptali, nakolik se podle nich vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi.¹

Graf 1: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 11. 2013, 981 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

Jak ukazuje graf 1, zhruba šest z deseti českých občanů (62 %) se domnívá, že vláda se o sociální situaci rodin s dětmi stará nedostatečně, necelá třetina (31 %) si myslí, že se stará přiměřeně, a jen nepatrná část (2 %) je toho názoru, že vláda rodiny podporuje příliš mnoho. 5 % dotázaných nedokázalo na položenou otázku odpovědět, a zvolilo proto odpověď „nevím“.

Podrobnější analýza dat odhalila, že obecný názor na rodinnou politiku vlády souvisí s některými sociodemografickými charakteristikami populace. Přesvědčení, že vláda se o situaci rodin s dětmi stará nedostatečně, je statisticky významně častější mezi lidmi hodnotícími životní úroveň své domácnosti jako špatnou a rodiči se 2 a více nezaopatřenými dětmi. O tom, že rodinná politika vlády je přiměřená, jsou naproti tomu častěji přesvědčeni lidé s vysokoškolským vzděláním, ti, kdo deklarují dobrou životní úroveň své domácnosti, a lidé řadící se na pravou část politického spektra.

Tabulka 1: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)

	II/ 2004	XI/ 2006	XI/ 2007	XI/ 2008	XI/ 2009	XI/ 2010	XI/ 2011	XI/ 2012	XI/ 2013
nedostatečně	71	47	57	55	53	50	58	66	62
přiměřeně	24	42	34	38	38	41	34	27	31
příliš mnoho	2	4	2	2	4	3	2	2	2
neví	3	7	7	5	5	6	6	5	5

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost*.

Časové srovnání s dřívějšími šetřeními nabízí tabulka 1. Je z ní patrné, že podíl těch, kdo péči státu o sociální situaci rodin s dětmi pokládají za nedostatečnou, v porovnání s předcházejícím výzkumem realizovaným v listopadu 2012 poklesl o 4 procentní body, přesto však zůstává vyšší, než byl v rozmezí let 2006 až 2011. Podíl lidí, kteří se domnívají, že starost vlády o sociální situaci rodin s dětmi je přiměřená, naopak oproti loňskému šetření mírně vzrostl (rovněž o 4 procentní body). Podíl respondentů, kteří se domnívají, že stát sociální situaci rodin s dětmi řeší příliš mnoho, zůstává setrvale nízký a po celou dobu sledování se pohybuje v rozmezí 2 až 4 %.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, jaký je jejich názor na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v oblasti rodinné politiky.² Odpovědi respondentů zachycuje graf 2. Obecně můžeme konstatovat, že všechna opatření týkající se rodinné politiky jsou občany velmi vítána. Získaná informace se tedy týká spíše toho, která z těchto opatření jsou obecně pokládána za relativně více žádoucí a která za o něco méně potřebná. Podporu nadpoloviční většiny dotázaných však získala všechna opatření, na která jsme se ve výzkumu dotazovali.

Celkem přibližně devět z deseti Čechů souhlasí s tím, aby v rodinné politice byla uplatňována podpora pružné pracovní doby a částečných úvazků pro rodiče s malými dětmi (92 % je rozhodně nebo spíše pro), aby v každé základní škole byla provozována družina (89 %), aby se zvýšil počet mateřských školek (89 %) a aby rodiče s nezaopatřenými dětmi platili snížené daně (87 %).

Pro zvýšení přídavků na děti se vyjadřují téměř čtyři pětiny veřejnosti (78 %). Relativně nižší je podpora opatření pro společné zdanění manželů, jež se pohybuje pod hranicí tří čtvrtin populace (73 %), nacházíme zde ale zvýšené procento respondentů,

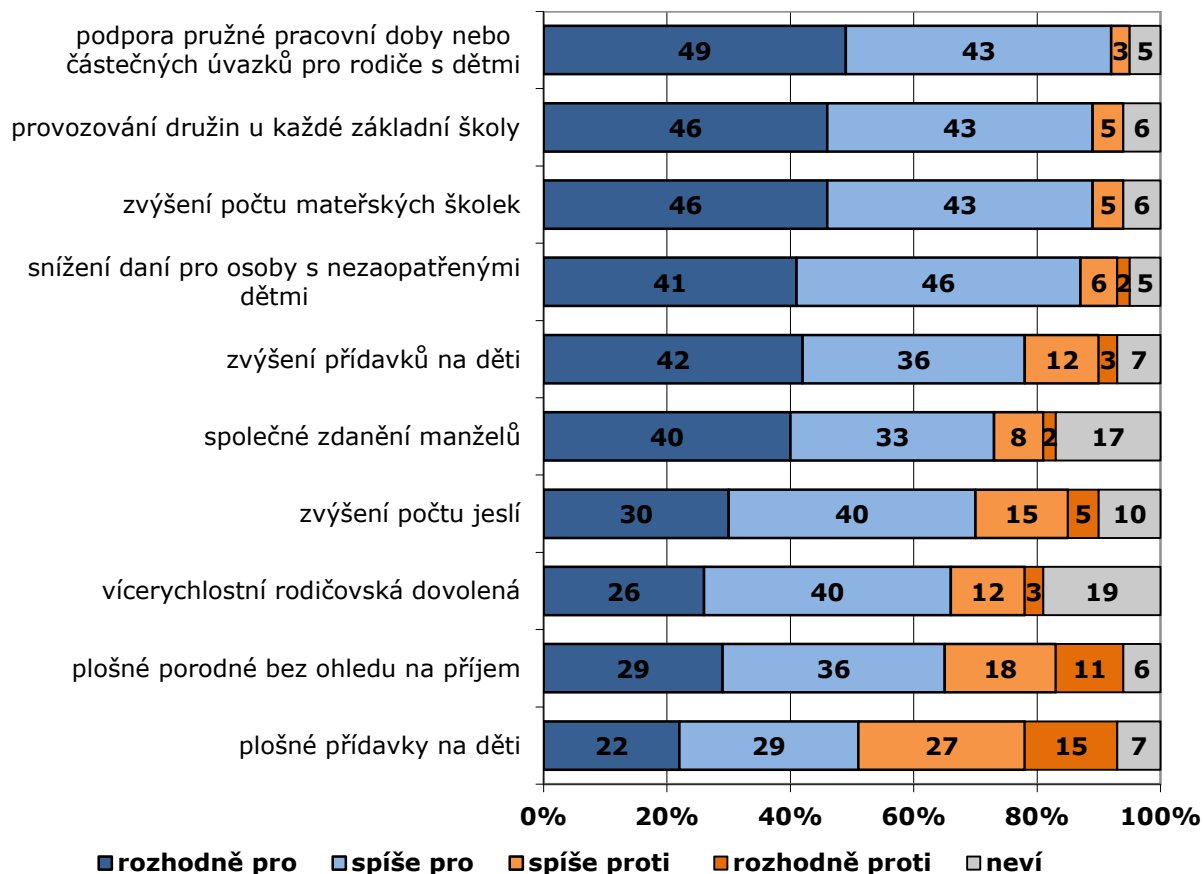
² Znění otázky: „Co si myslíte o následujících opatřeních? Jste pro nebo proti, aby byla uplatňována, či zaváděna?“ a) Snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi, b) zvýšení počtu jeslí, c) zvýšení počtu mateřských školek, d) podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi, e) společné zdanění manželů, f) zvýšení přídavků na děti, g) provozování družiny u každé základní školy, i) „vícerychlostní“ rodičovská dovolená s různými výškami příspěvků podle počtu let strávených na dovolené, což znamená, že za kratší dobu jsou vyšší platby, za delší dobu platby nižší, j) zavedení plošného přídavku na děti, tedy že přídavek je vyplácen všem, bez ohledu na příjem, k) zavedení vyplácení plošného porodného, tedy že porodné je vyplácené všem bez ohledu na příjem.“ Varianty odpovědi: rozhodně pro, spíše pro, spíše proti, rozhodně proti.

kteří neměli na tuto položku jednoznačný názor a zvolili proto odpověď „nevím“ (tuto odpověď uvedlo 17 % dotázaných). Sedm z deseti oslovených by podpořilo zvýšení počtu jeslí (70 %).

Dvě třetiny veřejnosti (66 %) se vyslovují pro vícerychlostní rodičovskou dovolenou. U této položky jsme ale zaznamenali nejvyšší podíl dotázaných, kteří na uplatňování tohoto opatření neměli jasný názor a zvolili možnost „nevím“ (19 %). Dvě třetiny respondentů se dále vyslovily pro zavedení plošného porodného vypláceného všem bez ohledu na příjem (65 %).

Ze všech dotazovaných opatření má nejnižší podporu myšlenka vyplácení plošného přídatku na děti, již nicméně stále ještě podporuje přibližně polovina lidí (51 %).

Graf 2: Názory na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v rodinné politice (v %)

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle celkového procentuálního podílu pozitivního názoru (tj. rozhodně pro + spíše pro).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 11. 2013, 981 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Poznamenejme, že relativně nižší souhlas s uplatňováním plošných dávek, který jsme zaznamenali, koresponduje s tím, že Češi obecně preferují nikoli plošné, nýbrž adresné poskytování sociálních dávek a služeb: jak o tom CVVM referovalo v nedávné tiskové zprávě, pro adresnost sociálních dávek a služeb se v listopadovém šetření vyslovilo 57 % dotázaných.³ Na druhou stranu získaná data svědčí o tom, že právě rodinná politika je oblastí, kde je ochota akceptovat plošné vyplácení dávek větší.

Tabulka 2 prezentuje názory veřejnosti na uplatňování opatření státu v rodinné politice v časovém srovnání. V porovnání se situací před rokem se podíly občanů podporujících jednotlivá opatření rodinné politiky téměř nezměnily, mírný nárůst jsme

³ Viz tiskovou zprávu CVVM *Názory české veřejnosti na sociální zabezpečení – listopad 2013*, která byla vydána 9. prosince 2013.

zaznamenali pouze u poptávky po zvýšení počtu mateřských školek (oproti situaci před rokem došlo k nárůstu o 3 procentní body, což je ovšem na hranici statistické chyby). Celkově od roku 2004 vzrostl podíl respondentů podporujících nárůst počtu mateřských školek o 34 procentních bodů (z 55 % na 89 %). Podobně vzrostla také podpora zvýšení počtu jeslí, a to v rozmezí let 2004 až 2013 o 29 procentních bodů (ze 41 % na 70 %). U části položek, jež byly do baterie otázek zařazeny v roce 2010, resp. 2011, je zatím k dispozici pouze kratší časová řada. Ta prozatím naznačuje, že podíl souhlasného názoru v otázce plošného porodného, vícerychlostní rodičovské dovolené a plošných přídavků na děti ve veřejnosti mírně vzrůstá (nárůst mezi lety 2011 a 2013 dosahuje 5-6 procentních bodů).

Tabulka 2: Názory na uplatňování či zavádění konkrétních opatření státu v rodinné politice – časové srovnání (v %)

	XI/2004		XI/2006		XI/2008		XI/2010		XI/2011		XI/2012		XI/2013	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi	92	4	90	4	91	4	87	6	91	5	90	5	92	3
provozování družiny u každé základní školy	82	8	78	8	86	9	82	9	87	5	88	5	89	5
zvýšení počtu mateřských školek	55	26	66	17	84	8	81	10	84	7	86	7	89	5
snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi	91	5	87	7	88	10	79	14	84	11	89	8	87	8
zvýšení přídavků na děti	89	7	76	16	83	14	72	21	78	17	80	14	78	15
společné zdanění manželů	73	7	73	8	72	11	70	13	71	9	72	9	73	10
zvýšení počtu jeslí	41	39	48	34	63	25	64	23	66	22	69	21	70	20
vícerychlostní rodičovská dovolená	-	-	-	-	-	-	58	19	60	17	65	16	66	15
plošné porodné	-	-	-	-	-	-	-	-	60	33	66	28	65	29
plošné přídavky na děti	-	-	-	-	-	-	-	-	45	46	51	42	51	42

Pozn.: „+“ znamená součet odpovědí „rozhodně pro“ a „spíše pro“, „-“ je součet odpovědí „spíše proti“ a „rozhodně proti“. Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Všechny dotázané jsme dále požádali, aby z nabízených opatření vybrali ta, jež by měla být nejvyšší prioritou vlády. Respondent mohl uvést maximálně 3 opatření, přičemž mohl vybírat ze stejného seznamu položek, jaký byl použit v předcházející otázce (tj. v grafu 2 a v tabulce 2).⁴ Odpovědi respondentů zachycuje tabulka 3.

Z tabulky 3 vyplývá, jaká opatření rodinné politiky jsou podle občanů v dlouhodobé perspektivě nejvíce prioritní. Vidíme, že z pohledu veřejnosti by se vláda měla na prvním místě zabývat snížením daňové zátěže osob s nezaopatřenými dětmi, toto opatření vybralo v jedné ze tří možností 54 % dotázaných. S odstupem cca 14 až 18 procentních bodů byla dalšími nejčastěji vybíranými opatřeními podpora zvýšení počtu mateřských školek (40 %), pružné pracovní doby nebo zkrácení úvazků pro rodiče s malými dětmi (39 %) a zvýšení přídavků na děti (37 %). V případě zvýšení počtu mateřských školek je z tabulky 3 patrný výrazný nárůst podílu dotázaných, kteří právě toto opatření považují za nejvyšší prioritu vlády v oblasti rodinné politiky.

⁴ Znění otázky: „Pokud byste měl vybrat z nabízených opatření ta, jež by měla být nejvyšší prioritou vlády, která by to byla? Vyjmenujte maximálně tři.“

Tabulka 3: Opatření, která by měla být prioritou vlády (v %)

	XI/2007	XI/2008	XI/2009	XI/2011	XI/2012	XI/2013
snížení daní pro osoby s nezaopatřenými dětmi	60	56	60	54	62	54
zvýšení počtu mateřských školek	19	28	27	34	33	40
podpora pružné pracovní doby nebo zkrácených úvazků pro rodiče s malými dětmi	50	47	50	44	43	39
zvýšení přídavků na děti	43	49	49	39	42	37
společné zdanění manželů	30	27	30	31	29	32
plošné porodné	-	-	-	17	21	21
plošné přídavky na děti	-	-	-	14	16	18
provozování družiny u každé základní školy	14	15	13	18	13	16
vícerychlostní rodičovská dovolená	-	-	-	11	15	14
zvýšení počtu jeslí	9	12	10	16	14	14
novomanželské půjčky	47	41	39	-	-	-
bez odpovědi	22	20	17	17	9	11
neví	5	4	4	4	3	3
žádné	1	1	1	1	0	1
Celkem	300	300	300	300	300	300

Pozn.: Vzhledem k tomu, že každý respondent mohl uvést až tři položky, činí součet všech možných odpovědí 300 %.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.